

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV RÆLINGEN KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Rælingen?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Rælingens økonomi fant. Og Rælingen har en klar historie: en pendlerkommune med **høy gjeld** som strammer inn på nesten alle tjenester for å betale ned lånene — og som har valgt bort en inntektskilde de fleste andre bruker.

125 %

kommunens lån tilsvarer mer enn en hel årsinntekt — over kommunens eget tak på 120 %, og hovedgrunnen til at den strammer inn

–1,9 %

regnskapet gikk i minus i 2025. Kommunen brukte mer enn den tjente dette året

5,7 %

sparekontoen krymper raskt — pengene brukes både til å dekke underskudd og til å betale ned lån

Tenk på kommunen som en husholdning: Rælingen «tjener» greit — skatt og overføringer fra staten. Det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. Men familien har tatt opp **store lån** for å bygge, og rentene og avdragene spiser nå over 100 millioner i året. For å få ned lånet bruker familien av sparekontoen — til og med for å slippe å låne mer. Da blir det mindre til hverdagen, og familien strammer inn på det meste. Samtidig har de valgt å *ikke* ta i bruk en inntektskilde naboene har: eiendomsskatt. Det er omtrent det som skjer i Rælingen nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og kommunerevisjonen). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Rælingen bruker mindre enn forventet på nesten alt — bortsett fra administrasjonen

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Rælingens faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	70 mill. mindre	Drives svært nøkternt — langt under forventet
Grunnskole	49 mill. mindre	Drives nøkternt — men karakterene er gode (43,8 grunnskolepoeng)
Barnehage	23 mill. mindre	Under forventet
Sosialhjelp m.m.	15 mill. mindre	Under forventet (men bedret seg fra året før)
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	15 mill. mindre	Under forventet
Barnevern	11 mill. mindre	Under forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	5 mill. mer	Det eneste området over forventet — og det snudde fra under til over

Det gjennomgående bildet: Rælingen driver alle de store tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier. Eldreomsorgen alene koster 70 millioner mindre enn forventet, skolen 49 millioner mindre. Dette er for det meste **villet, planlagt innstramming** — kommunestyret har selv vedtatt å effektivisere for å få budsjettene i balanse. Spørsmålet er ikke om kommunen sløser, men om kuttene noen steder har gått så langt at tilbudet blir for tynt.

Regnestykket viser altså en **nøktern kommune som strammer inn nesten overalt**. Det er ikke fordi pengene forsvinner, men fordi de må brukes til noe annet: å betale ned en stor gjeld. På de neste sidene forklarer vi først hvor den villede innstrammingen kan ha gått for langt — i tjenestene til barn og syke — og deretter hele historien om gjeld, sparepenger og kutt.

Når den nøkterne driften går ut over barna

Det er fornuftig at en kommune med høy gjeld driver nøkternt. Men på ett område har staten påvist at innstrammingen har gått for langt: **tjenestene til barn og de mest sårbare**. Her er det ikke lenger snakk om smart sparing, men om at tilbudet ikke holder mål.

- **Sisteplass i landet på barn og unge.** UNICEF Norge laget en analyse av hvor mye penger norske kommuner bruker på barn og unge. Rælingen havnet på **sisteplass** — aller lavest i landet — og scoret spesielt lavt på barnevern, helsetjenester og grunnskole. Dette handler om hvor mye kommunen *prioriterer* barn, og Rælingen prioriterer dem lavt.
- **Lovbrudd på en avlastningsbolig for barn.** I 2022 førte Statsforvalteren tilsyn med Løvenstadvegen barne- og avlastningsbolig, der barn med funksjonsnedsettelse får hjelp. Konklusjonen var et klart **lovbrudd**: kommunen sikret ikke at barna fikk forsvarlig hjelp til opplæring og utvikling. De ansatte visste hva barna trengte, men det ble ikke fulgt opp i praksis.
- **Hjemmetjenesten sprekker hvert år.** Eldre som får hjelp hjemme er det området som gjennomgående går mest over budsjett — over 6 millioner i året, mye av det til innleide vikarer. Kommunen sier selv at dette er noe den «langt på vei må leve med».

Et varsko fra staten: Lovbruddet på avlastningsboligen er det eneste klare lovbruddet staten har påvist i Rælingen i dette materialet — og det traff nettopp barna som trenger mest hjelp. Det betyr ikke at kommunen sløser, men at den nøkterne linjen noen steder har gått under det som er forsvarlig. Når man kombinerer sisteplassen i UNICEF-analysen med dette lovbruddet, blir bildet at Rælingen sparer mest der det rammer dem som har minst mulighet til å si fra selv.

Det er her det viktigste spørsmålet ligger: en kommune *kan* drive nøkternt og smart. Men når den nøkterne driften fører til lovbrudd mot barn, er det ikke lenger effektivisering — da er tilbudet blitt for tynt. Det er forskjellen mellom å spare og å spare for mye.

Gjelden er grunnen til at kommunen strammer inn

125 %

lånet tilsvarer mer enn en hel årsinntekt — over kommunens eget tak på 120 %, som det har ligget over siden 2020

over 100 mill.

så mye går til renter og avdrag på lånet hvert år — penger som ikke kan brukes på tjenester

5,7 %

sparekontoen krymper raskt, fordi pengene brukes til å dekke underskudd og til å betale ned lån

Her er den ærlige historien. Mange tror kommuner strammer inn fordi de får for lite skatt. I Rælingen er hovedgrunnen en annen: **høy gjeld**.

Gjelden som spiser handlingsrommet

Rælingen har lånt mye for å bygge — gjelden tilsvarer mer enn en hel årsinntekt og har ligget over kommunens eget «tak» på 120 % helt siden 2020. Bare rentene og avdragene legger beslag på over 100 millioner kroner i året. For å få gjelden ned bruker kommunen av **sparekontoen** (disposisjonsfondet): i 2025 ble rundt 50 millioner brukt til å betale for nye bygg kontant i stedet for å låne mer. Det presser gjelden ned på papiret — men tømmer samtidig den eneste reelle bufferen kommunen har. I tillegg kom en skattesvikt i 2024, og et nytt statlig fordelingssystem ga kommunen rundt 6 millioner der den hadde håpet på rundt 30. Alt dette trekker i samme retning: mindre å rutte med.

Derfor kutter kommunen

Innstrammingen er **vedtatt og målrettet**, ikke tilfeldig. Kommunestyret bestemte seg for å spare 25 millioner i eldreomsorgen i perioden 2021–2025, med konkrete tiltak: kutte i reservekapasitet, ta tjenester tilbake i egen regi og bruke færre vikarer. Det er ikke en «ostehøvel» som tar litt overalt, men bevisste valg. Men innstrammingen er ikke helt i mål — for eksempel klarte ikke helseområdet å spare så mye som planlagt.

Den uutnyttede muligheten: Rælingen har *aldri* innført eiendomsskatt, mens halvparten av nabokommunene på Romerike har det. Kommunen vurderte å innføre den fra 2024 nettopp for å slippe å kutte i investeringer, men lot være. Det betyr at Rælingen har en inntektskilde liggende ubrukt, samtidig som den taper sparekontoen og strammer inn på tjenestene. Å innføre eiendomsskatt er et helt legitimt politisk valg — og å la være er det også. Men det er et reelt valg: pengene måtte da komme et annet sted fra.

Det ærlige bildet er altså verken «Rælingen er blakk» eller «Rælingen sløser». Det er en kommune med høy gjeld som disiplinert betaler ned lån ved å tappe sparepengene og stramme inn på

tjenestene — framfor å hente inn nye inntekter.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 gikk Rælingen i **minus** (–1,9 %) — under det anbefalte nivået. Det betyr at kommunen brukte mer enn den tjente dette året.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Rælingen: 5,7 % og fallende, fordi pengene brukes til å dekke underskudd og til å betale ned lån.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Rælingens gjeld tilsvarer rundt 125 % av en hel årsinntekt — over kommunens eget tak på 120 %, og hovedgrunnen til at kommunen strammer inn. Renter og avdrag koster over 100 millioner i året.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Rælingen rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Rælingen driver nesten alt under forventet behov.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Halvparten av nabokommunene på Romerike har den. Rælingen har bevisst valgt å la være — en mulig inntekt som ligger ubrukt.

Effektivisering vs. underdekning

Når en tjeneste koster mindre enn forventet, kan det være *smart drift* (effektivisering) — eller at tilbudet er blitt *for tynt* (underdekning). I Rælingen er det meste villet effektivisering, men på tjenestene til barn (lovbrudd på avlastningsbolig, UNICEF-sisteplass) er det tegn på at kuttene har gått for langt.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, kommunerevisjonens forvaltningsrevisjon av økonomistyring (Romerike revisjon, juni 2025), Statsforvalterens tilsyn, UNICEF-analysen og Romerikes Blad. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden. (Merk: kommunens egne årsrapporter for 2024/2025 lot seg ikke hente direkte på grunn av en teknisk feil på nettsidene, så de tallene er gjengitt via kommunerevisjonen.)

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet automatisk er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Men der det fører til lovbrudd, slik som på avlastningsboligen for barn, er kuttet gått for langt. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.